خبر

«نسیما» تنها دوربین مخفی صداوسیما

اگر از مخاطبان برنامه‌های شبکه نسیم باشید، با نام «نسیما» آشنا شده‌اید. برنامه‌ای که به‌عنوان تنها دوربین مخفی صداوسیما در دهمین قسمت خود به مناسبت روز ازدواج به مساله ازدواج آسان پرداخت. پرهام عمرانی، تهیه‌کننده و کارگردان برنامه تلویزیونی «نسیما» با اعلام این خبر گفت: «نسیما» یکی از تازه‌ترین تولیدات شبکه نسیم است که به‌عنوان تنها دوربین مخفی سازمان صداوسیما هر هفته در دو قسمت ۱۰ دقیقه‌ای به مسائل روز جامعه و کشور می‌پردازد و قصد دارد با ایجاد چالش‌های موقعیت، مخاطب را دربرابر مسائل روزمره به فکر کردن تشویق کند. وی افزود: نسیما تاکنون در ۱۰ قسمت با موضوع‌هایی مانند برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب، روز ازدواج، روز دختر، روز قدس و میلاد امام(ع) تهیه و تولید و از شبکه نسیم پخش شده است. آخرین قسمت دوربین مخفی نسیما که دهمین قسمت این برنامه هم بوده است، به مناسبت سالروز ازدواج حضرت علی(ع) و حضرت زهرا(س) به مساله ازدواج آسان پرداخت. دوربین مخفی نسیما به دلیل موضوع محور بودن و این‌که براساس اتفاقات روز و تقویمی تولید می‌شود، زمان مشخصی ندارد ولی این برنامه در دو قسمت در هفته و هر قسمت با سه بازپخش همراه مخاطبان شبکه نسیم است.

گفت‌وگو

در گفت‌وگوی «جام جم» با علیرضا بذرافشان، فیلمنامه‌نویس بررسی شد

تقابل جوانان با مافیا در سریال‌های علمی

نمایی از سریال «راه بی‌پایان»

پرداختن به دستاوردهای علمی به شکل اعم در سریال‌های تلویزیونی نه‌تنها اتفاقی نیست که پیوسته شاهد آن باشیم که انگشت‌شمار نیز هست و ازجمله این موارد انگشت‌شمار می‌توان به سریال «راه بی‌پایان» به نویسندگی علیرضا بذرافشان و مهدی شیرزاد و کارگردانی همایون اسعدیان، «فاکتور هشت» به کارگردانی رضا کریمی، «هفت‌گنج» به کارگردانی مسعود رشیدی و ... اشاره کرد. در این میان علیرضا بذرافشان در مورد راه بی‌پایان که سال ۱۳۸۶ از شبکه سه روی آنتن رفت به جام‌جم می‌گوید: ساختار دراماتیک این اثر به فرمولی کلاسیک برای دیگر سریال‌ها با مضمون پرداختن به دستاوردهای علمی تبدیل شد؛ ساختاری که در آن با مافیایی مواجه بودیم که مانع عملکرد درست جوانانی می‌شدند که می‌خواستند دستاوردهای علمی خود را در کشور اجرایی کنند.

نرگس کیانی
گروه رسانه

بذرافشان معتقد است هنوز کسی به این ماجرا فکر نکرده است که چطور می‌توان کاری علمی نوشت که در عین جذابیت، براساس ساختار تقابل جوانان مشتاق اجرایی‌کردن دستاوردهای پروژه‌های علمی با گروه مافیا پیش نرود و درعین‌حال می‌گوید اگر سناریونویس‌ها می‌توانستند به‌آسانی در مورد اصناف گوناگون صحبت کنند و جامعه و حاکمیت پذیرای آنچه آنها در این مورد می‌نوشتند بود بزرگ‌ترین مانع هنگام نگارش متونی در مورد دستاوردهای علمی از میان راه برداشته می‌شد.

میلی که چندان نیست

بذرافشان در پاسخ به این سوال که آیا با این اظهارنظر موافق است که تهیه‌کنندگان، کارگردانان و فیلمنامه‌نویسان سریال‌های تلویزیونی تمایل چندانی برای رفتن سراغ موضوعات علمی به‌طور اعم و موضوعات پزشکی به‌طور اخص ندارند و اگر این اظهارنظر را می‌پذیرد دلیل آن را در چه می‌داند؟ چنین می‌گوید: «در پاسخ به این سوال که چرا سازندگان اصلی یک اثر؛ فیلمنامه‌نویس، کارگردان و تهیه‌کننده تمایل چندانی برای رفتن سراغ موضوعات علمی ندارد، دو یا سه مورد به ذهنم می‌رسد که می‌گویم. نکته اول این‌که وقتی می‌خواهید اثری نمایشی در مورد دستاوردهای علمی بسازید خواه ناخواه عنصر جذابیت کم‌رنگ می‌شود و بار علمی قضیه بر بار دراماتیک می‌چربد و ایجاد مساله می‌کند. درواقع عنصر سرگرم‌سازی، به‌عنوان مهم‌ترین عنصر اثر نمایشی ضعیف می‌شود و عنصر مضمون و محتوا که علی‌رغم اهمیت بالایشان، از نظر ساختاری باید در پس‌زمینه اثر نمایشی قرار بگیرند، به لایه‌های روبی می‌آیند و به این طریق موجب کاهش جذابیت اثر می‌شوند.» او با اشاره به دلیل دوم این اتفاق می‌افزاید: «دلیل دوم که دلیل بسیار مهمی هم هست از این قرار است که بعضی تهیه‌کنندگان سریال در ایران سفارش پذیرند. به این معنا که خودشان پول نمی‌گذارند، نه در پلتفرم‌ها و نه در تلویزیون و پول را سفارش‌دهنده، خواه تلویزیون و خواه پلتفرم به آنها می‌پردازد. در نتیجه اصولا از خودشان نظر خاصی ندارند و بیشتر منتظر پی بردن به آنچه مورد نظر ساختار است هستند و برای به‌دست‌آوردن کار و سفارش، ترجیح می‌دهند به سمتی که ساختار علاقه‌مند به پرداخت پول در مورد آن است، بروند. درنتیجه اصولا مضمون برای برخی تهیه‌کنندگان سریال‌های ایرانی اهمیت آنچنانی ندارد مگر این‌که آن مضمون برای سفارش‌دهنده مهم باشد. بنابراین چندان نباید به این نکته اندیشید که چرا برخی تهیه‌کنندگان تمایل چندانی به ساخت اثر در مورد دستاوردهای علمی ندارند، چراکه این باید تمایل سفارش‌دهنده باشد و تهیه‌کننده آنچه را سفارش‌دهنده بگوید انجام می‌دهد.»

سفارشی ساختن همیشه هم بد نیست

او در جواب این‌که پس یکی از مسائلی که این قبیل سریال‌ها با آن مواجه می‌شوند شائبه سفارشی‌بودن است و چه می‌توان کرد که چنین شائبه‌ای پیش نیاید؟ یا این‌که به نظرش اساسا می‌توان گفت ایرادی برسفارشی‌سازی وارد نیست؟ می‌گوید: «همان‌طور که اشاره کردم چون اصولا در ایران هیچ سریال‌سازی، خود هزینه تولید اثر را تامین نمی‌کند و همواره بنابر سفارش دیگری کار می‌کند، کار کردن در حوزه دستاوردهای علمی نیز به سفارش سفارش‌دهنده خواهد بود و این سفارشی‌بودن بروز و ظهور پیدا می‌کند. هرچند به عقیده من این‌گونه نیست که کار سفارشی‌کردن همواره محل ایراد باشد. به‌عنوان مثال من سریال «خط قرمز» را به سفارش وزارت بهداشت نوشتم و هرچند کار سفارشی بود اما جزو پربیننده‌ترین سریال‌های تلویزیونی شد و در صدر جدول پربیننده‌ها ایستاد. پس سفارشی‌بودن نه همواره بلکه تنها زمانی آزاردهنده است که بخواهید مفاهیمی را به بیننده حقنه کنید. به‌عنوان مثال اگر از شما بخواهند سناریویی در اهمیت نماز بنویسید درصورتی‌که به آنچه می‌نویسید معتقد نباشید و صرفا برای خوشایند سفارش‌دهنده قلم در دست بگیرید سفارشی‌بودن اثر و سفارشی کار کردن شما اظهرمن‌الشمس می‌شود اما اگر به آنچه می‌نویسید معتقد باشید و آنچه می‌نویسید مطابق با واقعیت جامعه باشد آن زمان است که می‌توان گفت سفارشی‌نویسی اشکالی ندارد.»

وقتی راه بی‌پایان به فرمول تبدیل شد

بذرافشان در جواب این‌که با توجه به تجربه شخصی‌اش به عنوان نویسنده در سریال راه بی‌پایان با چه چالش‌هایی برای به‌تصویرکشیدن دستاوردهای علمی و پزشکی در یک سریال تلویزیونی مواجه بوده است؟ می‌گوید: «اولین چالش هنگام ساخت اثری در مورد دستاوردهای علمی همان نکته‌ای است که در ابتدای پاسخ به سوال قبلی‌تان اشاره کردم؛ این‌که بتوانید عنصر جذابیت را به آن بیفزایید و دراماتیک تعریفش کنید. به‌عنوان مثال ما در سریال راه بی‌پایان از فرمولی استفاده کردیم که اتفاقا جذاب هم بود و طبق آن با مافیایی مواجه بودیم که مانع عملکرد درست جوانانی می‌شد که می‌خواستند دستاوردهای علمی خود را در کشور اجرایی کنند. برای آن مافیا نیز ساختاری تعریف کردیم و بدمن‌هایی جذاب در میان‌شان گذاشتیم و روایت را این‌گونه پیش بردیم. این فرمول، تبدیل به فرمولی کلاسیک شد و الان هرکسی می‌خواهد سناریویی در مورد دستاوردهای علمی بنویسد تقریبا از همان فرمول استفاده می‌کند. به‌عنوان مثال اخیرا در سریالی که ماه رمضان سال جاری در مورد دستاوردهای علمی تولید و پخش شد نیز مشاهده‌اش کردیم و گروهی از جوانان مشتاق و پیگیر کار را در کنار گروهی مافیایی دیدیم که تقریبا می‌توان گفت یک الگوبرداری نعل‌به‌نعل از سریال راه بی‌پایان بود.»

بگذارید اصناف را نقد کنیم

بذرافشان در پاسخ به این که بزرگ‌ترین چالش پیش پای فیلمنامه‌نویس هنگام تلاش برای افزایش بار دراماتیک اثر و تبدیل فیلمنامه‌ای با موضوع دستاوردهای علمی و پزشکی به اثری که اصول

مکث

تکرار یک تقابل

علیرضا بذرافشان با اشاره به تکرار فرمولی که او در راه بی‌پایان به‌عنوان سریالی با موضوع دستاوردهای علمی به کار گرفت در دیگر آثار می‌گوید: «من این فرمول را در کارهای دیگری هم دیده‌ام و معتقدم هنوز کسی به این ماجرا فکر نکرده است که چطور می‌توان یک کار علمی دیگر نوشت که در عین جذابیت، براساس ساختار تقابل جوانان مشتاق اجرایی‌کردن دستاوردهای پروژه‌های علمی با گروه مافیا پیش نرود و من هنوز ندیده‌ام نویسنده‌ای از سناریوی دیگری استفاده کند.»

اولیه درام‌نویسی در آن رعایت شده باشد چیست؟ می‌گوید: «اصولا در ایران، چه در تلویزیون و چه در پلتفرم‌ها، دست ما به‌عنوان نویسنده بسته است و نمی‌توانیم هیچ صنفی را درگیر گره‌های دراماتیک کنیم یا بار منفی احتمالی موجود در اصناف گوناگون را به تصویر بکشیم چون با اعتراض شدید جامعه مواجه می‌شویم و به همین علت سفارش‌دهندگان اصلی که مدیران تلویزیون یا مدیران پلتفرم‌ها هستند بسیار دست‌به‌عصا راه می‌روند و نگرانند که مبادا آنچه می‌نویسید اعتراض یک صنف خاص را برانگیزد. این مشکل از نظر من فرهنگی و اولین نیاز ما حل‌شدن آن است و اگر بتوانیم به‌آسانی صحبت کنیم به گونه‌ای که جامعه و حاکمیت نیز پذیرای آن باشند از نظر من بزرگ‌ترین مانع پیش پای فیلمنامه‌نویسان هنگام نگارش چنین متونی برداشته می‌شود.»

گفت و شنود

پرس تی وی، زبان گویای فرامرزی ایران

محمد تراب‌زاده از سال ۱۳۸۵ با ساخت مستندهایی درباره آسیب‌های اجتماعی اعتیاد و ساختار فرقه‌های انحرافی در شبکه‌های داخلی صداوسیما فعالیت خود را شروع کرد اما فصل جدید فعالیت‌های وی از سال ۱۳۹۱ که به همکاری با پرس تی وی اقدام کرد، ابعاد جهانی به خود گرفت. وی تا امروز مستندهایی چون زنان مددکار اجتماعی، تعزیه؛ اپرای ایرانی، زنان موفق ایرانی، مافیای مواد مخدر و اتباع افغانستانی در ایران را ساخته است.

تراب‌زاده درباره علاقه و ورودش به مستندسازی می‌گوید: آشنایی با افراد جدید و آگاهی یافتن از موضوعات نو برایم بسیار جذاب بوده و هست. یک مستندساز می‌تواند با ساخت مستند، پرده از حقیقتی بردارد که اطلاع از آن می‌تواند برای مردم مفید باشد. وی درباره همکاری‌اش با شبکه پرس تی وی ادامه می‌دهد: در یک جمله می‌گویم پرس تی وی هم محکوم به پیش رفت است هم تنهاست. چراکه جایگاه بسیار مهمی به‌عنوان زبان گویای جمهوری اسلامی ایران در فراسوی مرزها دارد. درعین حال باید استانداردهایی را رعایت کند و حساسیت جهانی روی این شبکه زیاد است. از دید حرفه‌ای، مستندی که در قالب مدیوم تلویزیون تولید می‌شود، لاجرم باید قوائدی را در ساختار رعایت کند و با بیننده سالن سینما فرق دارد همین چارچوب برای پرس تی وی پررنگ‌تر است. بنابراین مستندساز قبل از تولید باید این استانداردها را در نظر بگیرد. وی در پاسخ به این سؤال که جایگاه مستند، خبر و برنامه را در پرس تی وی چگونه می‌بینید هم می‌گوید: به همان نسبت که یک فصلنامه هرگز نمی‌تواند جای روزنامه باشد، یک شبکه خبری هم به خبر و برنامه تحلیلی نیاز دارد و هم به فیلم مستند تا چرخه اطلاع‌رسانی را تکمیل کند. یک مستند نیازمند تحلیل و بررسی‌های تحقیقی است و باید در ادامه خبر و با یک فاصله زمانی به اطلاع مخاطب برسد و مجموعه خبر، برنامه و مستند است که به آگاهی کامل مخاطب منجر می‌شود. درنتیجه، خبر و مستند نوعی هم‌افزایی دارند و هرگزیکی جای دیگری را نمی‌گیرد. وی درباره ارزیابی‌اش از جایگاه مستندسازی در ایران هم توضیح می‌دهد: معتقدم باید تغییر نگرش نسبت به مستند در جامعه ایجاد کنیم. درعین حال توجه داشته باشیم که با ساخت مستند هم حرف جدیدی باید مطرح شود و هم سوالاتی پاسخ داده شود و در اصل برمیزان آگاهی مخاطب افزوده شود که قبل از تماشای آن اثر دربیننده نبوده و این پدیده، نیازمند حمایت از جانب مدیران فرهنگی کشور است.

زادروز

ساده دل مهربان

سحر جعفری جوزانی، فرزند مسعود جعفری جوزانی ۴۴ ساله شد.

او با حضور کوتاهی در فیلم «شیرسنگی» به کارگردانی پدرش، وارد عرصه بازیگری شد و یکی از نویسندگان سریال خاطره انگیز «آژانس دوستی» بود اما با حضورش در مجموعه‌های طنزی که مهران مدیری برای تلویزیون می‌ساخت به شهرت رسید. از جمله بازی در سریال‌هایی چون نقطه چین، مرد دوهزار چهره، باغ مظفر و گنج مظفر. او معمولا در آثار مدیری، نقش یک زن ساده دل و مهربان را ایفا کرده است.

تولید

زندگی ۶ مادر شهید در «رخ مادر»

امیرحسین اکاتی، نویسنده و تهیه‌کننده مجموعه مستند «رخ مادر» با اشاره به این‌که این مستند در شش قسمت به بخشی از زندگی شخصی شش مادر شهید می‌پردازد، عنوان کرد: «رخ مادر» قصد دارد چالش‌هایی که مادران شهدا پس از شهادت فرزندان خود در زندگی شخصی تجربه کرده‌اند، به تصویر بکشد. وی ادامه داد: زمان هر قسمت از این سریال مستند ۱۵ دقیقه برآورد شده بود که باتوجه به کشش قصه‌ها به ۲۵ دقیقه هم افزایش پیدا کرد و دلیل این انعطاف و افزایش زمان قسمت‌ها هم توجه و اهمیت به روایی و داستانی بودن هر قسمت از مستندهاست.

وی با تاکید بر این‌که شش فرم مختلف و نوع نگاه متفاوت در «رخ مادر» وجود دارد، ادامه داد: سعی کردم مانند آثار اپیزودیک سینمای جهان که هرکدام با یک کارگردان مشخص مقابل دوربین می‌رود، ریسک این اتفاق را که در سینمای مستند ایران شاید رایج نباشد، بپذیرم و در هر قسمت، زمانی که فیلمنامه را می‌نوشتم از کارگردان آن قسمت هم نظرخواهی می‌کردم که بهترین روند را در تولید و تدوین مستندها داشته باشیم.

روی آنتن

پژوهش «سرزمین آب‌ها» ۱۲ سال طول کشید

مجموعه مستند شش قسمتی «سرزمین آب‌ها» به تهیه‌کنندگی و کارگردانی مرتضی نصراللهی، تولید جدید شبکه مستند سیماست که شنبه هر هفته پخش می‌شود. نصراللهی درباره این مستند گفت: سرزمین آب‌ها سیمای کاملی از آذربایجان ایران است که در شش قسمت ۴۰ دقیقه‌ای آماده شده است. در این مجموعه مستند به تماشای بوم هزار رنگ زندگی و آداب و رسوم مردمان این پهنه جغرافیایی می‌نشینیم. سرزمینی که آیین‌های کهن آن، تپه‌ها، قلعه‌ها، آتشکده‌ها و معابد باستانی‌اش نشان می‌دهد زمانی مهد فرهنگ و تمدن بشری بوده است.

این مستندساز درباره روند تولید مجموعه مستند سرزمین آب‌ها گفت: پژوهش این مستند ۱۲ سال طول کشید و فرآیند تولید نیز همزمان با همان بود. به عبارت دیگر، همزمان که تحقیق می‌کردیم، تصویربرداری هم داشتیم. علاوه براین، اکنون نزدیک یک سال است که تدوین می‌کنیم.

این مجموعه شنبه‌ها ساعت ۲۲ از شبکه مستند پخش می‌شود.

بیندید و بشنوید

شبکه یک	
۱۰:۱۰	خیابان ایران
۱۳:۳۰	آفتاب شرقی
۱۸:۱۵	امیدیه
۱۹:۱۵	مسابقه رزم‌آوران
۲۳:۱۵	ثریا
شبکه چهار	
۱۶	طنزپیشگان / سفرهای گالیور
۱۷:۳۰	درسگفتار
۱۸	سریال خارجی «آغاز»
۱۹	پندار
۲۱	مستند چکاد
۲۳	هزاره شعر
شبکه پنج	
۱۳:۳۰	مهربانو / این مستند در ۲۶ قسمت ۲۵ دقیقه‌ای به معرفی بانوان موفق جامعه در مشاغل مختلف همچون پزشک، نویسنده، شاعر و کارآفرین می‌پردازد و قصد دارد یک روز از زندگی این بانوان موفق را برای مخاطبان به تصویر بکشد.
۱۴:۰۵	بیسبالیست‌ها
۱۵:۳۵	معجزه امید
۲۰:۰۵	تهران ۲۰
۲۲:۰۵	سرچشمه
۲۴	فیلم سینمایی «بی‌باک»
شبکه پویا	
۹:۳۰	من و نیکا
۱۲:۴۰	کاردستی‌های مهد پویا
۱۳:۱۵	نقاش کوچولو
۱۳:۳۰	تینپو
۱۳:۴۵	قاصدک‌ها
شبکه نهال	
۱۸	نگهبانان شیردل
۱۸:۳۵	مزه خلاقیت
۱۹:۵۰	ماجراهای آقا و خانم کتابدار
۲۱:۳۰	زنان کوچک
۲۱:۴۵	نظر شما چیه؟
شبکه امید	
۱۴:۴۰	باشگاه ورزشی
۱۹	بازی ویزیون / این برنامه تلویزیونی براساس علاقه نوجوانان به بازی‌های رایانه‌ای و با هدف آموزش بازی‌سازی و همچنین سواد رسانه‌ای در استفاده بهینه از این بازی‌ها و معرفی بازی‌های ایرانی رایانه‌ای تولید می‌شود.
۲۰	خانواده امید
۲۱	مجموعه هتی، دختر نویسنده
۲۱:۳۰	مجموعه خانه پرتقالی‌ها
شبکه آموزش	
۱۱:۵۰	شما و طبیعت
۱۴	خط عشق
۱۵:۱۰	چهاردیواری
۱۷:۱۵	چگونه ساخته شده؟ / این مجموعه مستند به بررسی چگونگی ساخت انواع اقلام مورد استفاده در زندگی روزمره می‌پردازد.
۱۹	رویش
۲۱	مسابقه «هفتاد و هفت ساعت»
شبکه‌های رادیویی	
۶	رادیو پیام / بخش صبحگاهی
۱۴	رادیو آوا / بخش عصرگاهی
۱۴:۲۰	رادیو قرآن / والعصر
۱۶:۰۵	رادیو سلامت / مسابقه هرم طلایی
۱۷:۴۵	رادیو اقتصاد / کارخانه
۱۸:۳۰	رادیو ورزش / همیشه با ورزش
۲۱	رادیو تهران / علم بهتر است